

fuis venit? non mirandum; nam per spatium septem mensium, relicta fuit apud profanos hostes, in loco suæ sanctitati minime convenienti, absque eo, quod aliquis ex Sacerdotibus, ac Israëlitis de illius reductione, ac veneratione curaret, nec de hoc aliquid ageret. Non ergo mirum, quod arca, quæ aliàs totius populi munimen, ac tutela erat, tam exitialis advenisset, cum sic conveniens erat, ut factorum profanatores pereant, qui nec de illius veneratione agebant. Theodoretus quæst. 14. ait: *Populus fuit castigatus, ut qui noluerit pro arca adire periculum, & septem menses eam reliquerit apud alienigenas, & pro ea bellum non susceperit.*

Theodor.

A sanguine Abel usque ad sanguinem Zacharia.

98. **A** Sanguine Abel iusti, usque ad sanguinem Zacharia. Cum Deus iudex virgam tenuerit, per tot sæculorum tempora punitio nem differt, ut ex mora iuste punire videatur, ac dicatur. In pœna, ac castigatione morosè, ac lento gradu est agendum. Hinc Plotarcho teste Problem. 82. licet ante Prætorum sæces

Plotarch.

loto colligatos fert; nam ait ipse: *Virgarum solutio mora, & tarditate iram frangit, impetum moderatur.* Unde & Augusto hanc magnam decantat laudem Nalo: *& piger ad penam Nalo.* Princeps. Hoc discant Principes à magno, & supremo Deo: ad destruendam civitatem Jericho, quot moras nectit Deus, quam lento gradu, ac claudo pede procedit, qui uno momento poterat civitatem destruere, muros subvertere, integram hebdomadam absolvit antequam ad evertendos muros civitatis veniat; per septem integros dies mandat Deus, ut Sacerdotes portant arcam cum bellatoribus gyrent civitatem: *& circumierunt urbem, sicut dispositum erat septies.* Josue 6. n. 15. Ad fabri. Josue 6. cam totius universi septem dies interposuit Deus, ut patet ex Gen. 1. & septem etiam dies interponit Deus ad destruendam unam civitatem; ut inde discant Magnates, quod in tali negotio valde morosè, ac cunctanter se debeant habere, ac si tantum temporis requiratur ad demolendam unam civitatem, ac ad creandam, & erigendam totius orbis machinam: sic Deus morosus est in pœna infligenda. Ex quo rectè ait D. Chyloftoma hom. 5. de Pœnitentia: *Deus invenit sua bonitate tardus.*

Deus valde morosus ad penam, & castigationem.

Genes. 1.

D. Chylo.

CAPUT XXIV.

1. **E**greffus Jesus de templo, ibat. Et accesserunt discipuli ejus, ut ostenderent ei ædificationes Templi. 2. Ipse autem respondens, dixit illis: Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruat. 3. Sedente autem eo super montem Oliveti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes: Dic nobis, quando hæc erunt? & quod signum adventus tui, & consummationis sæculi? 4. Et respondens Jesus, dixit eis: Videte, ne quis vos seducat. 5. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus, & multos seducunt. 6. Audituri enim estis prælia, & opiniones præliorum. Videte ne turbemini: oportet enim hæc fieri: sed nondum est finis. 7. Consurget enim gens in gentem, & regnum in regnum: & erunt pestilentia, & fames, & terræ motus per loca. 8. Hæc autem omnia initia sunt dolorum. 9. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos, & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. 10. Et tunc scandalizabuntur multi, & invicem tradent: & odio habebunt invicem. 11. Et multi pseudoprophetae surgent, & seducunt multos. 12. Et quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum. 13. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. 14. Et prædicabitur hoc Evangelium regni in universo Orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. 15. Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco Sancto (qui legit intelligat.) 16. Tunc, qui in Judæa sunt, fugiant ad montes. 17. Et qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua. 18. Et qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam. 19. Væ autem prægnantibus, & nutriendibus in illis diebus. 20. Orate autem, ut non fiat fuga vestra in Hyeme, vel Sabbatho. 21. Erat enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modò, neque fiet. 22. Et nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro, sed propter electos breviantur dies illi. 23. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere. 24. Surgent enim pseudochristi, & pseudoprophetae: & dabunt signa magna, & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. 25. Ecce præ dixi vobis. 26. Si ergo dixerint vobis, ecce in deserto est: nolite exire. Ecce in penetralibus: nolite credere. 27. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & parit usque

usque in Occidentem: ita erit & adventus filii hominis. 28. Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. 29. Statim autem post tribulationem dierum illorum Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, & Stellæ cadent de cælo, & virtutes cælorum commovebuntur. 30. Et tunc apparebit signum filii hominis in cælo, & tunc plangent omnes tribus terræ: & videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa, & majestate. 31. Et mitte Angelos suos cum tuba, & voce magna: & congregabunt electos ejus à quatuor ventis, à summis cælorum usque ad terminos eorum. 32. Ab arbore autem ficæ discite parabolam: cum jam ramos ejus tener fuerit, & folia nata, scitis quia prope est æstas. Ita & vos cum videritis hæc omnia, scitote quia prope est in januis. 34. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia hæc fiant. 35. Cælum, & terra transibunt: verba autem mea non præteribunt. 36. De die autem illa, & hora nemo scit, neque Angeli cælorum, nisi solus Pater. 37. Sicut autem in diebus Noë: ita erit & adventus filii hominis. 38. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes, & bibentes, nubentes, usque ad eum diem, quo intravit Noë in Arcam. 39. Et non cognoverunt donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit adventus filii hominis. 40. Tunc duo erunt in agro unus assumetur, & unus relinquetur: 41. Duæ molentes in mole: una assumetur, & una relinquetur. 42. Duo in lecto: unus assumetur, & unus relinquetur. Vigilate ergo, quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit. 43. Illud autem scitote, quoniam si sciret Paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. 44. Ideo & vos estote parati: quia qua nescitis hora filius hominis venturus est. 45. Quis putas, est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus suus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore? 46. Beatus ille servus, quem cum venerit dominus ejus, invenerit sic facientem. 47. Amen dico vobis: quoniam super omnia bona sua constituet eum. 48. Si autem dixerit malus servus ille in corde suo: Moram facit Dominus meus venire. 49. Et cœperit percutere confervos suos, manducet autem, & bibat cum ebriosis. 50. Veniet Dominus servi illius in die qua non sperat, & hora quam ignorat. 51. Et dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis: illic erit fletus, & stridor dentium.

Quintò, V. 36. Monet, ut omnes magno-

ARGUMENTUM CUM Remissionibus.

- Primò, Vers. 1. Ostendentibus, ac mirantibus discipulis de magnitudine, ac fabrica templi, prædicit illius desolationem per Titum, quin etiam totius Orbis excidium. Vide tom. 4. c. 48.
- Secundò, V. 5. Prævia signa, utriusque excidio communia ponit, & assignat per bella, pestem, & famem. Eodem c. 48. de quo etiam infra dicam apud D. Lucam. c. 21.
- Tertio, Vers. 15. Pro signo excidii urbis dat abominationem desolationis, stantem in loco sancto, ubi ingeritur sermo de Antichristo, de quo tom. 4. cap. 49.
- Quartò, V. 29. Dat Christus sine extremi judicii, obscuritatem Solis, ac Lunæ, ac Stellarum de Cælo cadentium. Explicavi tom. 4. cap. 50.

Sylveira in Evang. Tom. V l.

pere se præparent ad diem universalis judicii, cum ille dies sit maxime incertus, ac incognitus omnibus, etiam Angelis cælorum, ac filios hominis, ac de cæteris omnibus: usque ad finem capitis: quod hic est explicandum.

Vigilandum, incertus est dies Judicii.

- Mat. 24. v. 36. De Die autem illo, & hora nemo scit, neque Angeli cælorum, nisi solus Pater.
- Num. 37. Sicut autem in diebus Noë, ita erit Adventus filii hominis.
- Num. 38. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes, & bibentes, & nuptui tradentes, usque ad eum diem, quo intravit Noë in arcam.

T 3 Num. 39.

Num. 39. Et non cognoverunt, donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit adventus filii hominis.

VERSIONES.

- Syrus Verf. 36. Sed tantum Pater. Pagnin. Nisi Pater meus solus. Persicus n. 37. De diluvio notitiam non habuerunt homines, & illud venit. Arabic. Ita erit apparitio filii hominis. Syrus n. 38. Accipientes uxores, & tradentes viris. Arabicus. Quo intravit Noë in navim. Ethiopic. In quo intravit Noë in medium arca. Arabicus n. 39. Donec venit diluvium, & submersisset omnes. Arias. Ita erit in presentia filii hominis.

ALTER TEXTVS.

- Marc. 13. n. 32. De die autem illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in celo, neque filius, nisi Pater. Luc. 17. n. 26. Et sicut factum est in diebus Noë, ita erit & in diebus filii hominis. Num 27. Edebant, & bibebant: uxores ducebant, & dabantur ad nuptias, usque in die, quo intavit Noë in arcam, & venit diluvium, & perdidit omnes.

EXPOSITIO I.

DE die autem illo: cum supra dixisset Dominus n. 33. jam in januis esse diem judicii, & immediat antea n. 35. quod, non prateribit generatio hac donec omnia illa fiant. Eorum curiositatem restrainare volens, ut ait D. Athanasius serm. 4. contra Ariam. Non relinquit discipulis occasione, qua se ad addiscendum premerent, eo enim, quod dicebat se ignorare, restrainavit eorum curiositatem. Ne audeant interrogare; quod sibi, & Angelis Christus dicebat ignotum: & inde deprehenditur, quam abdutum arcanum sit dies judicii. Et ait: Solus Pater, seu habet D. Marcus, nec Angeli in celo; id est ecelorum motores; & ideo D. Matthæus, Angeli celorum: vel etiam in ipso celo, nisi habent ex revelatione à Patre, neque Filius, ad manifestandum, ad dicendum, ut latius explicabo questione sequenti; sed solus Pater, illa particula, Solus; non excludit Filium, ac Spiritum Sanctum, quia juxta omnes Theologos, quæ in divinis sunt essentialia, ut essentia, potestas, majestas, infinitas, volun-

D. Athanasius

D. Marcus

D. Matthæus

Theologorum

tas, intellectus, scientia, sunt communia omnibus tribus personis; at in Notionalibus, Solus, dum dicitur de una persona, excludit alias; v. g. cum dicitur, solus Pater generat; solus Filius generatur, &c.

Sicut autem scilicet contigit, ac accidit in diebus Noë. Ita continget, & accidet in adventu filii hominis. Explicat Dominus, ut notant D. Chrysostom. homil. 78. in Matth. & Paschas. lib. 11. exemplis, quam repentinus, ac inopinatus erit adventus filii hominis, nam res exemplis maxime declaratur, ac aperitur; sicut in diebus Noë ex improvviso venit diluvium, & in diebus Loth ignis sulphureus super Sodomam, ut explicat D. Lucas, cum homines minime tam horribilem calamitatem cogitarent, ideo omnibus deliciis indulgebant, ac se ingurgitabant: comedendo, bibendo, indeque homines nubebant, & nuptiis tradentes, scilicet uxores, non quod nuptiæ sint male, cum datæ sint in usum naturæ; sed quia ut inquit Rabbanus, & alii, illa faciebant ex nimia cupiditate, ac multa lascivia luxuriantes, inde arguuntur.

Et non cognoverunt; eosque latuit diluvii dies, & incendit repente, repenteque imparatos obruit. Eodem modo antequam judicii dies adventat; illius temporis homines, multa securitate vitam traducunt, omnino nihil de imminente periculo cogitant; solis deliciis, voluptatibus, ac operibus vacabant, eisque maxime absconditus est horribilis dies, qui absque aliqua sui cogitatione subito eos apprehendet, ac repentina tempestate obruet; quod optime confirmat citatus Chrysostomus, ex illo Pauli 1. ad Thelalon. 5. n. 2. Ipsi diligenter scitis, quia dies Domini sicut fur in nocte, na venit. Cum enim dixerim: Pax, & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus; sicut dolor in utero habentis, & non effugient, &c.

21

D. Chrysostomus, D. Paschas.

D. Lucas

Rabbanus

3

Theophilus, D. Chryl.

QUESTIO I.

Quare dicitur, quod solus Pater sciat diem consummationis sæculi, non verò Filius?

Valde abdutum, & absconditum esse diem consummationis sæculi indicat Christus D. in presentia, valdeque vana esse calculationes aliquorum circa talem articulum diei, ut optime docet D. Augustinus lib. 18. de Civitate Dei, cap. 53. & ait: Frustra annos, qui huius sæculo remanent, computare, ac designare conamur: cum hoc scire, non esse nostrum, ex ore Veritatis audimus. Quos tamen alii quadringentes dies judicis, alii quingentos, alii etiam mille ab Ascensione cii, Domini usque ad ejus ultimum adventum, compleri posse dixerunt. Omnium verò de hac re calculationum digitos resolvit, & quiescere jubet ille, qui dixit: Non est vestrum nosse tempora; vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Act. 1. n. 7. Quod etiam idem docet D. August. in Plal. 6.

Quæstio præsens est; & satis communis difficultas: Quomodo Christus D. qui est sapientia Patris, dicat de se, quod ipse nesciat diem illum;

5

D. Augustinus

Reprehenduntur calculatores

Act. 1

5

illum; neque Angeli in celo, neque filius sed solus Pater: cum in Christo D. ut dicit Paulus ad Colossens. 2. n. 3. Sitæ reconditæ thesauri omnes sapientia, ac scientia Dei: & ex multis aliis probatur, & etiam ex illo Actor. 1. citato. Non enim dixit Christus, Non est nostrum, sed non est vestrum scire tempora. Ac si dicat Christus, ait D. Paschas. lib. 11. in Matth. Ego bene scio momenta temporis; vobis tamen modò non expedit scire. Ex quo obmutescant impia Arrianorum ora, qui dicebant filium esse minorem Patre; quia non sciebat omnia, quæ erant sub intuitu Patris. Vera, & Catholica sententia est, quod filius sit æqualis Patri in scientia, & cognitione, cum in eo sint omnes thesauri sapientia, & scientia Dei. Ad quæstionem.

6. Prima sententia est, quod Christus non loquitur de scientia, ac cognitione; sed de scientia practica, ac experimental, quia dies judicii nondum adventit, nec est executus. Ita D. Epiphanius hæres. 69. Origenes tr. 30. in Matth. D. Bernardus de gradibus humilitatis, post præfationem, & subdit: Nam estis divinitatis sue intuitu, diem quoque illum palam habebat, non tamen carnis sue sensibus experiendo agnoverat.

7. Secunda sententia est, quod cum dicitur, neque filius, quod sermo sit non de Filio Dei naturali, sed de filio adoptivo, ut videtur significare D. Athanasius in disputatione contra Ariam in Concilio Nicæno; & apud Catecham D. Thomæ, sunt hæc verba D. Basilii. Legi in cujusdam libro, filium non Unigenitum, sed adoptivum debere intelligi: sed hæc dux sententia non videtur consona; voluit exaggerare, quam abdita, & abscondita sit cognitio diei judicii: nec Angeli in celo, nec filius scit.

8. Tertia sententia, & jam magis ad rem. Dicitur, quod filius non novit diem judicii ratione suorum membrorum, quorum ipse est caput; quia eis talem cognitionem non communica: inde ipse dicitur nescire, quia talem scientiam suis non communicat. Origenes apud Catecham ait: Donec Ecclesia, quæ est Corpus Christi, nescit diem illum, & horam, tandiu nec ipse filius dicitur diem illum, & horam scire. D. August. lib. 83. quæstionum, q. 6. sic ait: Bene autem accipitur, quod dictum est, solum Patrem scire, secundum prædictum modum sciendi, quia facit filium scire. Filius autem nescire dicitur, quia non facit homines scire. Qui habet scientiam, & eam nec declarat, nec manifestat, nec aliis eam communicat, eosque illius participes facit; de eo dicitur nescire, & hanc sententiam, quam etiam tenet D. Paschas. lib. 11. in Matth. confirmat ex eo, quod Deus dixit Abraham, Genes. 22. n. 12. Nunc cognovi, quod timeas Deum: id est cognoscere te feci, quod timeas Deum: ergo à contrario sensu, si ipse nos cognoscere non facit, de eo potest dici quod non cognoscatur. In hac etiam sententia est D. Gregorius lib. 8. epistolarum, epistola 42. ad Eulogium.

9. Quarta sententia affirmat, quod Christus nescire dicitur diem judicii, non quia Deus, sed quia homo est. Noster D. Cyrill. lib. 9. thesaur. cap. 4. & ait: Diem judicii ignorare dispensando, dixit Christus, ut homini, quem assumpsit, congruentia diceret. Homini enim natura propria est ignorare futura. D. Nazianz. Orat. 38. Horam cognitam habet, ut Deus; ignorat, ut homo. D. Ambrosius in cap. 17. Lucæ, D. Gre-

Qui suam scientiam aliis non manifestat, reputatur nescire, D. Paschas. Genes. 22.

D. Gregorius

9

D. Cyrillus

D. Nazianz.

D. Ambrosius

gorius Epistola citata & etiam D. Paschas. Albertus Magn. & alii. Si objicias, quod Christus agnoscit diem judicii per scientiam acceptam à Deo: Respondemus, quod sciebat, non secundum id, quod habebat ex natura humana, sed secundum id, quod acceperat à Deo. Ex quo sic exponit Caietanus: Neque enim filius novit secundum humanam naturam naturali notitia: solus enim Deus novit ex sua naturali notitia: solus enim Deus novit ex sua naturali scientia tempora, & momenta. Corroboratur hæc sententia. Cum Christus ait, neque filius, intelligi potest, neque filius hominis, quia Christus loquebatur frequenter de se ut filio hominis.

Quinto est expositio est Maldonati, quia dicit Christus, ut Deus omnia sciat, ac penetrat, tamen quia Deus, dicitur nescire diem judicii tantumquam ex officio suo, quia solius Patris officium est prædestinare, determinare, ac constituere diem judicii, ac consequenter revelare cum voluerit; Patri appropriatur Providentia, cujus pars est prædestinatio. Hæc expositio, quamvis videatur subtilis, tamen non videtur multum apta, quia Christus D. constitutus est à Deo Patre judex vivorum, ac mortuorum, proindeque ad ejus officium pertinet scire diem judicii.

Sexta, & vera sententia, ac communis Patrum est, quod filius optime agnoscit articulum diei judicii, tamen dicitur, quod non novit, ut aliis, ac suis discipulis aperiat, ac manifestet. D. Ambrosius in cap. 17. Lucæ: Christus, ait, novit horam; sed novit sibi, mihi nescit. D. August. lib. 11. de Trinit. cap. 12. ait: Hoc Christus nescit, quod nescientes facit, id est, quod non ita sciebat, ut discipulis indicaret. Similiter D. Hieron. lib. 1. de Genes. contra Manichæos, c. 22. D. Hieron. lib. 9. de Trinit. ait: Filius diem judicii, quia tacet, nescit. D. Gregor. epist. 42. & hic D. Chryl. D. Hieron. Origen. Beda, Theophil. D. Thomas, & alii.

Et hoc valde frequenter in Scriptura invenitur. Sic pulsantibus fatuus Virginibus ait Christus Matth. 25. n. 12. Nescio vos: & tamen ipse optime sciebat, ut eas damnaret, ac reprobareret; non tamen sciebat, ut eas secus admitteret, ac suam gloriam manifestaret. Sic Joan. 7. num. 8. persuadentibus discipulis ascensum ad diem festum, ipse ait eis: Vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendam ad diem festum istum: & tamen ut constat ibid. num. 10. ipse ascendit ad diem festum illum; cum ergo ait, non ascendam ad diem festum istum: ut nempe, vobis dicam, & manifestem. Sicut Christus dixit suis discipulis, Joan. 15. n. 15. Omnia, quæ audivi à Patre meo, nota feci vobis. Et Christus multa audivit à Patre suo, quæ suis discipulis non fecit nota: ergo illa manifestavit, quæ à Patre audivit, ut manifestaret. Venit Christus in mundum, ut legatus sui æterni Parentis; & sicut legatus regis, à Rege accipit multa ut dicat, & manifestet; alia verò jubet Rex ut secretò retineat; si de his secretis legatus interrogetur, rectè respondet se nescire, nempe ad dicendum; sic & Christus ut legatus æterni Parentis, quæ accepit ad manifestandum declaravit; quæ accepit, ut sub secreto retinerentur, non aperuit, & dixit se nescire ad manifestandum.

D. Gregor. D. Paschas. Alb. Mag.

Caietanus

Quinta sententia Maldonat.

Sexta sententia

Ambr. D. August.

D. Hilar.

D. Gregor.

D. Chryl.

D. Hieron.

Origen.

Beda.

Theophil.

D. Thom.

12

Comprabatur.

Math. 25

Joan. 7

Joan. 15